

Olive rektoru zagrebačkog kolegija Petru Merkasu«, Rim, 21. V. 1672. (73–75); »Odlomci iz ugovora između Ivana Rattkaya i njegove braće o podjeli obiteljskog posjeda«, Krapinske Toplice, 22. V. 1677. (77–85); »Pismo Ivana Rattkaya generalu Reda Ivanu Pavlu Olivi«, Beč, 23. IV. 1678. (87–91); »Prvo izvješće Ivana Rattkaya«, Ciudad de México, 16. XI. 1680. (93–123); »Drugo izvješće Ivana Rattkaya«, »na granicama Novog Meksika«, 25. II. 1681. (125–149); »Treće izvješće Ivana Rattkaya«, Jesús Cárchic, 20. III. 1683. (151–241); »Nekrolog i pismo Josepha Neumanna generalu Reda Karlu de Noyelleu«, Tarahumara, 12. I. 1684. (243–271); »Životopis Ivana Rattkaya iz djela Michaela Bonbardija *Undeni Graecenses Academici*«, Graz, 1727. (273–295).

Životopis isusovačkog misionara, istraživača i putopisca Meksika Ivana Rattkaya iznimno je zanimljiva i istraživačke pozornosti vrijedna tema. Priređivanje Rattkayevih djela stoga je projekt vrijedan pohvale, ali i poticajan primjer za sustavno istraživanje, raščlambu i objavljivanje djela drugih i na raznim poljima proslavljenih hrvatskih pregalaca tijekom prošlosti.

Lovorka ČORALIĆ

Don Ivo STJEPČEVIĆ, *Lastva: historijski pregled*, Biblioteka »Gospa od Škrpjela«, sv. 7; »Gospa od Škrpjela« – Perast, »MAR & MAR« – Lastva«, Perast, 1997., 51 str.

Don Ivo Stjepčević (1876.–1937.) ubraja se među vodeće proučavatelje bokeljske povijesti. Obnašajući tijekom života brojne crkvene službe u Kotorskoj biskupiji (kaptolski dekan i vikar, biskupski delegat *ad omnia* i dr.), don Ivo Stjepčević godinama je sustavno prikupljao arhivsko gradivo vezano poglavito za crkvenu i kulturnu prošlost bokeljskih naselja. Autor je niza monografija o bokeljskim regijama (*Prevlaka*, Zagreb, 1930.; *Kotor i Grbalj*, Split, 1941.), o kotorskim sakralnim spomenicima i umjetninama (*Voda po Kotoru*, Kotor, 1926.; *Kotorsko propelo*, Kotor, 1934.; *Katedrala Sv. Tripuna u Kotoru*, Split, 1938.) i o drugim važnim sastavnicama kulturne povijesti zaljeva.

Opsegom nevelika monografija *Lastva* (Kotor, 1934.) zasnovana je na bogatoj i podrobno istraženoj građi iz bokeljskih državnih i crkvenih arhiva i važan je doprinos poznavanju povijesnog razvoja, crkve, stanovništva i kulturnih spomenika ovoga naselja. Radi »spašavanja memorije gasećih bokeških mjesta« (iz predgovora don Branka Sbutege, 5), ovo je djelo, marom izdavača (biblioteka »Gospa od Škrpjela«, Perast) danas ponovno dostupno istraživačima i zaljubljenicima u bokeljsku povjesnicu. Knjižica je podijeljena na nekoliko temeljnih i opsegom nevelikih poglavlja: položaj i toponimi (prirodna obilježja Lastve, toponomastika kraja prema podacima iz dokumenata); nadgrobni spomenici (antički lokaliteti, groblja), bokeljski mučenici (braća Andrija, Petar i Lovrinac i njihovo štovanje u Kotorskoj biskupiji), crkvice (spomencrkvica, kapelica i svetišta na području Lastve u arhivskim vrelima), sudstvo (jurisdikcija kotorske općine, seoski sudovi, pomirbe), zemljište i seljaci (agrarno-proizvodni odnosi, ugovori o obradi zemlje), zanimanja (poljodjelstvo, obrt, pomorstvo), naselja i bratstva (o nekadašnjim naseljima Jakalj, Pasi-glav, Rozgovčevo, prezimena u naselju Lastva) te crkve i dvorci (ustroj župe Lastva,

postojeće crkve, juspatronat pojedinih patricijskih obitelji, dvorci kotorskih patricija Buća, Vračen, Pasquali i dr.). Sva navedena poglavlja popraćena su brojnim i detaljnim bilješkama u sklopu kojih je autor nerijetko navodio i veće dijelove arhivskog dokumenta.

Poput brojnih drugih bokeljskih gradova i naselja (od Kotora do Budve), mjesto Lastva prebogato je povijesnom događajnicom i kulturno-umjetničkom baštinom o čijem višestoljetnom kontinuitetu i danas zorno svjedoče još uvijek nedovoljno proučena arhivska vreća. Radi buđenja interesa hrvatske historiografije za ovaj neopravdano zaboravljeni dio istočnojadranskoga priobalja, ponovno objavljivanje knjižice don Ive Stjepčevića može poslužiti kao poticaj. Iako davno napisana, Stjepčevićeva monografija o Lastvi i danas je nezaobilazna literatura za svakog proučavatelja bokeljske povijesti, ali i vrijedan primjer za obradu drugih, povijesnom i kulturnom baštinom jednako tako bogatih naselja diljem bokeljskog zaljeva.

Lovorka ČORALIĆ

Pavao BUTORAC, *Razvitak i ustroj peraške općine*, Biblioteka »Gospa od Škrpjela«, sv. 11, »Gospa od Škrpjela«, Perast, 1998., 322 str.

Kotorski i dubrovački biskup Pavao Butorac (1888.–1966.) poznat je i kao autor brojnih filozofsko-teoloških, književnih i socioloških djela, studija i članaka. Za proučavatelje raznorodnih sastavnica bokeljske povijesti i kulturne baštine, istraživanja i djela Pavla Butorca zasigurno imaju iznimnu uporabnu vrijednost. Autor je više studija o bokeljskoj političkoj povijesti (»Boka Kotorska od najstarijih vremena do Nemanjića«, Split, 1927.; »Boka Kotorska nakon pada Mletačke Republike do Bečkog kongresa 1797.–1815.«, Zagreb, 1938.; »Boka Kotorska prema narodnome pokretu u revolucionarnoj godini 1848.«, Zagreb, 1938. i dr.), o znamenitim osobama i obiteljima (»Zmajevići«, Zagreb, 1928.; »Marko Martinović Peraštanin – učitelj ruskih knezova i bojara u pomorstvu /1663–1716/«, Beograd, 1933. i dr.) i o bokeljskoj kulturnoj baštini (»Gospa od Škrpjela«, Sarajevo, 1928.; »Djela Tripa Kokolje u svetištu Gospe od Škrpjela«, Zagreb, 1934. i dr.).

Butorčev rukopis »Razvitak i ustroj peraške općine« godinama se smatrao izgubljenim. Rukopis je nedavno pronađen te je sada – marom izdavača i priređivača – dostupan istraživačima i proučavateljima bokeljske povijesnice. Autor predgovora (7–8) i priređivač djela je don Branko Sbutega.

Prvi dio knjige naslovljen je »Razvitak peraške općine« (9–93) i sadrži povijesni pregled upravno-administrativnog ustroja Perasta od najstarijih vremena do osamostaljenja grada od kotorske jurisdikcije. Početna poglavlja prve cjeline odnose se na podrijetlo Perasta (ilirsko pleme Pirusti, legenda o nastanku imena Perast) te na vrijednost i uporabljivost povijesnih djela u svezi s drevnom peraškom prošlosti (Ljetopis popa Dukljanina, Mavro Orbini i dr.). U poglavlju o razdoblju vladavine Nemanjića nad Kotorom (od 1186.) Butorac pobija motrišta dijela historiografije koja je Peraštanima pripisivala poseban status u okviru države raških vladara (teorije o 12 peraških bratstava) te naglašava kako se tijekom toga doba Perast nalazio u okviru kotorske općine. Slijedi razmatranje razdoblja 14. stolje-